

1

המשימה

חונכתי (כמעט כתבתי: הוסללתי) לתפקיד ניהולי בעולם העסקים האמריקני. בעידן החדש של השוויון, כשאת נשאלת מה תרצי להיות כשתגדלי, ככל ששאיפותייך גבוהות יותר – את זוכה לשבחים רבים יותר.

ובכל זאת, חרף כל השיח על בחירה והגדרה עצמית, אפשרות אחת בלטה בהיעדרה: השאיפה להציב את בעלי בראש סדר העדיפויות בחיי. תשובה זו, החוטאת באי־תקינות פוליטית, הייתה משליכה אותי לפח האשפה של ההיסטוריה – תודה ושלוש ושלא נשמע ממך יותר.

כך כיליתי את שנותיי המעצבות בליטוש קורות החיים שלי: תואר ראשון בכלכלה בהצטיינות, מצטיינת דיקן, תעודת הצטיינות... המון הוקרה והערכה. לריאיון העבודה הראשון שלי במשרד תיווך נכנסתי נפוחה כטווס, אך אחרי כמה דקות ליוותה אותי המראיינת למעלית וקבעה חד וחלק: "צר לי, אבל שום דבר בקורות החיים שלך לא שכנע אותי שאת יכולה למלא את התפקיד הזה".

יצאתי משם מיואשת לגמרי. כשהגעתי הביתה, קרעתי את קורות החיים שלי לגזרים, הכנסתי למעטפה ושלחתי בדואר אל המראיינת בצירוף פתק: "הדבר היחיד שחשוב הוא הנחישות שלי להצליח".

כעבור זמן לא רב סיפרתי את הסיפור הזה לקהל שהגיע להשתתף בטקס שבו נקראתי לבמה כדי לקבל את פרס 'מתווכת השנה'. תוך פחות משנה הייתי אחראית לתיק השני בגודלו במשרד של ארבע מאות סוכנים, מתוכם שלוש מאות תשעים ושבעה גברים.

עמדתי שם, בגיל עשרים ושלוש, אוחזת בחוזקה בטבעת פליז יוקרתית, המדליה הנחשקת. אך במקום לחוש סיפוק לנוכח ההישג – התמלאתי תחושת ריקנות והיעדר מטרות.

הריקנות המטרידה הכריחה אותי להבין שאילולא הגעתי למעמד הזה, ייתכן שהייתי שבויה לעולם באמונה שהצלחה מקצועית תמלא אותי סיפוק. ייתכן שהייתי מבלה את כל ימי ברדיפה אחר ההישג הזה בדיוק, בתקווה שיום יבוא ואגשים את חלומותיי. אבל באותו רגע התברר לי שהולכתי שולל להאמין שהצלחה מקצועית היא חזות הכול.

השקר הזה נחשף כעת, והוא כאב.

אגרופים מונפים בהתרסה

באותו רגע הייתי נתונה בחרדה קיומית עמוקה; תהיתי מה התכלית שלי בחיים. חששתי שלעולם לא אצליח למצוא משמעות מבלי שאציב לעצמי הישג לשאוף אליו בעולם העסקים.

הייתה לי עבודה מסודרת, אבל נקודת המבט שלי השתנתה: עד אז הניע אותי דחף חזק להצליח ולטפס גבוה יותר בסולם הקריירה, אבל מאז הזכייה בפרס הבנתי שזו בסך הכול עבודה ולא משהו שמגדיר אותי כאישה ומספק לי מוטיבציה. ידעתי שמוכרח להיות בחיים משהו יותר מזה.

כך החל המסע הרוחני שלי. התחלתי להשתתף בשיעורים ובכנסים שונים ביהדות, ובסופו של דבר הגעתי לשיעור שבו חוכמת התורה של רב אחד הותירה בי רושם עמוק: הוא אמר דברים שמעולם לא שמעתי קודם לכן, ובכל זאת חשתי שהוא מהדהד אמיתות עמוקות שתמיד ידעתי.

בסוף השיעור הראשון שאלתי אותו למה הכול נשמע לי מוכר כל כך והוא השיב בפשטות שכבר למדתי הכול ברחם אימי. התשובה הזאת (שנשמעה לי אז כה מוזרה!) לא מנעה ממני לחזור וללמוד מאותו רב שנים רבות לאחר מכן ולבלוע בשקיקה את כל הספרות התורנית שיכולתי למצוא בנושא.

בינתיים הכרתי את בעלי, והחתונה האורתודוקסית הראשונה שהשתתפתי בה הייתה חתונתי שלי... הלכנו בדרכי התורה בלב שלם, אך עם זאת עדיין הייתי שבוייה לחלוטין ברעיון המודרני שנישואים אידיאליים מבוססים על שוויון. אחרי שגדלתי על ערכים של בחירה, שוויון והגינות, היה טבעי שאתמרד כנגד כל תפיסה אחרת של הנישואים. הושפעתי מתפיסה שלפיה בני זוג מוכרחים להתחלק באופן שווה במטלות הבית.

זמן קצר אחרי החתונה פניתי לבעלי ואמרתי: "שנינו עובדים במשרה מלאה, כך שצריך להתחלק: אתה מעדיף לבשל בימים שני ורביעי או בשלישי וחמישי?..."

כיוון שהכישורים הגסטרונומיים של שנינו היו צנועים למדי, הוא הציע שנזמין אוכל מוכן לארוחות ערב, וזה בדיוק מה שעשינו, לשביעות רצוני. אלא שתוך זמן קצר הבנתי שאין באמת קשר בין הגינות וחלוקה שווה בנטל לנישואים מאושרים.

בתחום המקצועי שלי אני מתפקדת באופן אסרטיבי, ותמיד סייעתי להעצים נשים לנוכח האתגרים שמציב העולם הגברי. כמו כל אישה למדתי להסתגל לתפקידים המשתנים ולמאבקי הכוח שעולם העסקים הדינמי מציב בפנינו, אבל כל זה הוא כסף קטן לעומת הסוגיה שאני עדיין מתחבטת בה מדי יום: באיזה שלב מנהלת בכירה בעולם העסקים מניחה את נשקה והופכת להיות אישה תומכת לבעלה? ושאלה דחופה לא פחות: האם ראוי מלכתחילה לשאוף להיות אישה כזאת?

כפי שברור לכל מי שנשואה יותר מעשר דקות, את התדמית המושחזת הזאת, העוקצנית, המחוודדת – שהיא דרישה הכרחית בשוק העבודה – מוטב להשאיר מחוץ לבית, אם את מעוניינת שחיי הנישואים שלך ישרדו ואף ישגשו. הבנתי שאינני יכולה להיכנס הביתה בציפורניים

שלופות ובהלך רוח לוחמני ותחרותי, ולצפות שיצא מזה משהו טוב בחיי הנישואים.

גיליתי אפשרות חדשה, והיא הייתה מרגשת: ידעתי שבעולם שוויוני אוכל להיות ולעשות כל מה שארצה, אבל היה קשה לאזן בין דרישות הקריירה לתפקידי כאישה נשואה, ולפעמים היה משהו משפיל בעצם המעבר בין שני המצבים. לעולם החדש שניסינו ליצור היו השלכות ארוכות טווח שלא צפינו ולא שיערנו.

אפס בהירות

במאה האחרונה חלו שינויים מפליגים בתפקידים השונים של גברים ונשים, והציפייה הייתה שהם יבואו לידי ביטוי גם במקומות העבודה. אומנם לא הגענו לידי שוויון אמיתי (למשל, עדיין יש פערי שכר לא מוצדקים), אך מסתבר שרוב הציבור סבור שעבודה זהה צריכה להיות מתוגמלת באופן שווה, בין אם נעשתה על ידי גבר או על ידי אישה.

התזוזה החברתית לעבר תקינות פוליטית רשמה השפעה הדרגתית ברחבי עולם העבודה – בקפטריות, בהרצאות ובחדרי הישיבות – עד כדי כך שכל מי שמעז לסטות מהקונצנזוס ולהשמיע הערות 'בלתי ראויות' – צפוי להשלכות חמורות ולביוש ('שיימינג').

כאשר ניסיתי לייצר אושר בנישואיי, גיליתי שאין בנמצא כל הדרכה ברורה כיצד מתמרנים בין המטלות והתפקידים השוטפים בבית, כפי שהתמיינו בין גברים לנשים מאז ומעולם. סיסמת ה'שוויון' התאימה מאוד לעולם העבודה, אך הייתה בעייתית מאוד כשניסיתי ליישם אותה בנישואיי: לא ברור איזו אישה תשאף לשוויון בבית כשבעצם ידוע לכולם מי באמת הבוס שם...

למעשה, הייתי די בהלם כשגיליתי שהכישורים המקצועיים שלי ותפיסות העולם שהתגבשו במקום העבודה לא עבדו כראוי בבית ולא הצליחו לייצר נישואים הרמוניים. בתחילה היה לי ברור, מובן מאליו, שמערכת היחסים שלי עם בעלי תהיה מושלמת: ציפיתי לחיות באושר מהרגע הראשון. להוותי, המציאות טפחה על פניי. התקשיתי

להבין מדוע אישה מוצלחת – כפי שראיתי את עצמי – יכולה להיקלע למריבות על שטויות ולהיות נרגנת רוב הזמן. מדוע כל הפנטזיות והציפיות שלי התפוגגו? הרי הצבתי את הבית בראש סדר העדיפויות אף על פי שתחזקתי קריירה מרשימה, אז איך זה שלא הצלחתי בכך? היו שתי אפשרויות: או שמשהו מאוד לא בסדר איתי, או שמשהו מאוד לא בסדר עם השיטה.

לא הצלחתי להסביר לעצמי את הפער בין ההצלחה שנרשמה על שמי במקום העבודה (בהשקעה רבה), לבין העובדה שמערכת היחסים החשובה בחיי לא הייתה מושלמת. ידעתי כי אני מוכרחה להבין זאת; אושרי היה תלוי בכך.

עלי להודות שתחילה כעסתי על שלא הגעתי מוכנה יותר לנישואים ושאף אחד לא הדריך אותי איך להצטיין בתחום זה בחיי. אבל הבנתי שהמורים והמודלים שלי לחיקוי היו גם הם בדילמה: ניצנים של הפילוסופיות המודרניות על תפקידים מגדריים החלו לחדור אפילו לבתים המוגנים ביותר מפני פגיעת רוחות הקדמה והשוויון.

העולם השתנה, ואף אחת מאיתנו לא ידעה איך התפקידים המגדריים החדשים המיועדים לנשים אמורים להתממש בחיי היומיום עם בעל אמיתי. כולנו היינו חלק מניסוי גדול שהשתבש, ולמרבה האסון – בהיעדר הכוונה ראויה, רבות מאיתנו מצאו את עצמן אבודות.

התאכזבתי קשות כשהתברר לי שהשימוש ב'שוויון' כבסיס הכרחי להצלחה בזוגיות – היה כישלון חרוץ; לא משום שבעלי הרגיש כך, אלא מפני שהיה די ברור שהדרך הזו לא מובילה אותי לנישואים הרמוניים.

משימת חיי

בשלב זה בחיי קיבלתי החלטה מכרעת. הרגשתי שאם לא אעשה משהו – אהיה נידונה לחיים של אכזבה ותסכול. הבנתי שאצטרך לקחת את העניינים לידיים, לחקור כל מה שאפשר ולפענח את החידה הזאת. לא היה לי מושג איך אעשה כן, אך באותו רגע קיבלתי החלטה גורפת: להקדיש את חיי כדי לזכות בנישואים נהדרים.

היעד שהצבתי לעצמי לא הסתכם ביצירת נישואים טובים יותר: רציתי להיכנס להיסטוריה כמי שחיי הנישואים שלה הם מופת מהסוג שכותבים עליו ערך בוויקיפדיה (אוקיי, אני נוטה להיסחף, אבל התכוונתי לכך אז ואני מתכוונת לכך גם היום).

אני רוצה שבעלי יתעורר כל בוקר ויבין באיזו אישה יוצאת דופן זכה. אני רוצה שהוא ירגיש שמכבדים ומעריכים אותו, ותמיד ימצא בי מקור בלתי נדלה לאהבה ותמיכה. אישית, הייתי מעוניינת להפיק מחיי הנישואים שלי את מרב הסיפוק, הנחת והשמחה – יותר משהעזתי לחלום אי פעם.

המסע הזה הפך למשימת חיי ועמד בראש מעייני בכל הנסיבות. בכל צומת דרכים, ההחלטות שקיבלתי נקבעו כמעט תמיד לאור השיקול העליון של מה ישרת טוב יותר את שלום הבית שלנו. הייתי נחושה להצליח – יהיו הקשיים אשר יהיו.

שיעורי בית לכל החיים

הקדשתי כמעט את כל זמני ללימוד חומר תורני בנושא, במטרה לחשוף את סודות ההרמוניה שבין איש לאשתו לפי מסורת ישראל. אגרתי אוסף עצום של מקורות, ספרים וקלטות שמע שאותן אחסנתי בתוך קופסאות נעליים, והייתי נחושה לצלול לתוך הסודות העתיקים של חכמינו בתחום שלום בית.

התחלתי להתייעץ עם רבנים והצגתי בפניהם אינספור שאלות. השתתפתי במפגשי לימוד מרתוניים עם רבניות, והייתי ידועה בהם כחפרנית-על, משום שלא הנחתי למרצות עד שנתנו לי תשובות שהניחו את דעתי. שוחחתי בקביעות עם בעלי על המידע והרעיונות שלמדתי בשיעורים, כדי לוודא שהם הגיוניים ועקביים.

לא גדלתי על החוכמה העתיקה הזאת, אך למרות זאת הייתי נחושה ללמוד אותה ביסודיות והשקעתי בכך מאמצים רבים. לעיתים, בזמני משבר או ברגע של תפילה מעומק הלב, הייתי כמעט נחנקת מרחמים עצמיים מרוב תסכול על כך שלא נחשפתי למידע הזה מגיל צעיר.

העברית הקלושה שלי והקושי לזכור צירי זמן ושמות עבריים גרמו לכך שחשתי פגומה וחסרת אונים – ניגוד משווע לדימוי העצמי האידיאלי שהיה לי לנוכח הישגי האקדמיים, אבל לא הרמתי ידיים, ובחסדי שמיים דווקא הרקע שלי ככלכלנית צייד אותי במתודולוגיה מדויקת כיצד לקחת רעיונות תורניים עמוקים וליישמם בכלים מעשיים בחיי היומיום. כמובן, זה לא היה מקרי: רק השם יכול לתזמר סנכרון כזה בין כישורי לתחומי ההתעניינות שלי, ועל כך אהיה אסירת תודה לנצח.

הלמידה הזאת והניסיון להבין איך הופכים את השיעורים להרגלים יומיומיים הפכו בעבורי למעין אובססיה, אך לעיתים קרובות התובנות שגיליתי היו מנוגדות לכל מה שגדלתי עליו.

ואז קראתי לראשונה את דברי הרמב"ם:

וְכֵן צִוּוּ חֲכָמִים עַל הָאִשָּׁה שֶׁתִּהְיֶה מְכַבֶּדֶת אֶת בַּעְלָהּ בְּיוֹתֵר מִדִּי וְיִהְיֶה עָלֶיהָ מוֹרָא מִמֶּנּוּ וְתַעֲשֶׂה כָּל מַעֲשֵׂיהָ עַל פִּיו. וְיִהְיֶה בְּעִינֶיהָ כְּמוֹ שֶׁר אוֹ מֶלֶךְ. מִהֶלֶקֶת בְּתָאוֹת לְבוֹ וּמִרְחֻקֹּת כָּל מָה שִׁישָׁנָא. וְזֶה דֶּרֶךְ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשִׁים וְהַטְהוֹרִים בְּזוּגָן. וּבְדַרְכֵּים אֵלֹהִים יִשׁוּבֵן נָאֻה וּמִשְׁבָּח.¹

דמי רתח בקרבי יותר משהייתי מוכנה להודות: למה לא להפך? שיעשה הבעל את מעשיו כרצון אשתו! אבל תודה לקל, נחישותי ליהנות מנישואים טובים גברה על תגובה ראשונית זו.

באורח פלא, הדברים הסתדרו מצוין דווקא כשאזרתי אומץ לנסות לנהוג כעצת חז"ל זו. אני זוכרת שהיינו בעיצומו של מאבק כוח בשאלה האם להחליף מזגן במכונית הישנה שלי או להסתפק בתיקון זמני זול יותר. הייתי משוכנעת שאני צודקת והמשכתי לחזור על דעתי, ללא הועיל.

לבסוף, מתוך כעס מוחלט וכשלנגד עיניי דברי הרמב"ם, פשוט השתתקתי (שזה כשלעצמו נס קטן) ואמרתי לבעלי: "תחליט אתה".

הוא כמעט נפל מכיסאו מרוב תדהמה. כמה ימים לאחר מכן הוא החליט שנהגתי במכונית הישנה שלי די והותר, ואז מצאתי אצלנו

1. משנה תורה, הלכות אישות פרק טו הלכה יט

בחנייה מיניוואן כמעט חדש שנקנה מהשכנים. בעלי מסר לי את המפתחות בחיור.

הקושי לשחרר שליטה

התוכנית הבסיסית שלי הייתה ללמוד מה אומרת תורת ישראל על חיי נישואים, ולמצוא דרכים כיצד ליישם זאת בנישואיי-שלי. היו לי שגיאות רבות ולמדתי המון בדרך של ניסוי וטעייה; נאלצתי להמציא את עצמי מחדש שוב ושוב ולעמוד בפני הנטייה הידועה שלי ליפול להרגלים ישנים.

למדתי לחשוק שיניים ולהיות מעִנְטִשִית גם כשלא התחשק לי. לפעמים הלכתי בעקבות עקרונות מסוימים גם כשלא ממש הבנתי אותם, רק מפני שגיליתי אותם בתורה. אלו לא היו אתגרים פשוטים, אבל עמדתי בהם במאמץ רב, צעד אחר צעד.

ההתלבטויות שלי באשר לדרך שהלכתי בה תקעו מקל בגלגלי בכל הזדמנות. כפי שתוכלו לתאר לעצמכן, סיננתי הכול דרך העדשות של 'שוויון' ו'שותפות שוויונית', והתקשיתי לקבל כל עצה של חכמינו כפשוטה.

אבל האתגר הקשה ביותר בעבור אישה חזקה כמוני היה לשחרר שליטה. רציתי לשלוט בחיי, בבעלי, בילדי ובעתידי. נראה לי מטופש לתת בידי בעלי כוח ושליטה; האפשרות הזאת הבהילה אותי. אבל כשאת מונעת מבעלך כוח ושליטה – את בעצם מונעת ממנו להפוך לאיש החזק והיעיל שרצית שיהיה. מתברר שחז"ל מציעים דרכים רבות ומבריקות להתמודדות עם סוגיית השליטה – ועוד נגיע אליהן – אך דחף השליטה הכביד עליי מאוד עד שאימצתי את העצות הללו.

הצלחתי להתקדם רק בזכות העובדה שהחוכמה העתיקה הזאת אכן הוכיחה את עצמה. מה הפלא? הרי השם ברא אותנו, ומי אם לא הוא יודע מה יוצר הרמוניה בבית ובה בעת גורם לנו להרגיש מוערכות. ומי אם לא הוא יודע במדויק למה נשים זקוקות כדי להיות מאושרות?

במשך כל התקופה הזאת מעולם לא חשתי צורך לוותר על הערכים הבסיסיים שלי.

דבר אחד ברור לי: כשמקיימים את הנחיות התורה בתחום הנישואים – היחסים בבית משתפרים פלאים והאוירה הופכת להיות מצוינת.

אז איך אשת עסקים מצליחה מציבה את בעלה בראש סדר העדיפויות בחייה? האם אכן אימצתי את הלך הרוח שהיה רווח בשנות החמישים – “להסתכל על הגבר שלך בהערצה”? ומעניין לא פחות – איך סחפתי נשים נוספות ללכת בעקבותיי?

“אם תוכלי לכתוב תוך שלושים יום משהו שניתן למכור, עשינו עסק”

בתחילת נישואינו, כשבעלי ואני הגענו להחלטה משותפת שעליו לחזור ללימודים כדי לקדם את הקריירה שלו, הבנו שזו כבר לא אופציה ריאלית בעבורי להיות אימא במשרה מלאה. המשמעות הייתה שאצטרך למצוא מטפלת לתינוק ולחזור לשוק העבודה.

ברגע של סערת רגשות הסרתי מאצבעי את טבעת היהלום שלי וביקשתי מבעלי שימכור אותה כדי להקל על מצבנו הכלכלי. עד כדי כך סירבתי להתנתק מהתינוק שלי.

לא היה לו לב לעשות זאת, כמובן. בייאוש, ספק־אמרתי ספק־שאלתי: “ומה אם במקום זאת אכתוב ספר?”

הוא ענה בבדיחות הדעת: “אם תוכלי לכתוב תוך שלושים יום משהו שניתן למכור, עשינו עסק...”

משום מה לקחתי את דבריו ברצינות: שלושים יום לאחר מכן סיימתי לכתוב את ספרי הראשון על מערכות יחסים ותוך שבועיים הוא נמכר להוצאה לאור.

התשועה הזאת ממקור בלתי צפוי התבררה כברכה גדולה שאפשרה לי להישאר בבית ולפתוח בקריירה חדשה. השלמתי עם כך שצריך

להחליף חיתולים ולהכין ארוחות ערב, והמשכתי לכתוב מהבית ובמקביל גם לתת שיעורי זוגיות.

כך הצלחתי להתקרב לנשים רבות ששיתפו אותי בפרטים הרלוונטיים בחייהן. צחקנו, ריחמנו אחת על השנייה ופיתחנו אחוות שותפות.

במהלך השנים, כשלימדתי את הטכניקות שפיתחתי לעצמי בהתבסס על מסורת ישראל, הגיעו ללמוד איתי יותר ויותר נשים. לא ממש ברור לי איך הכול התפתח; אולי השיעורים שמסרתי היו פרקטיים וניתנים לביצוע ולכן הנשים שיתפו בהם את חברותיהן. התברר לי שנשים הן עם מדהים שרק רוצה לצמוח ולהיות הכי טוב שאפשר.

זה המקום להדגיש: אינני עוסקת בספר במערכות יחסים מתעללות או כאלה שהן בתפקוד לקוי. מקרים כאלה אני ממחרת להפנות לאנשי מקצוע מיומנים בטיפול בבעיות התעללות או התמכרות. לא בעבורם מיועד החומר שבספר זה.

למי הוא כן מיועד? לנשים מאוזנות, בעלות השכלה תורנית רחבה, שחייהן ראויים לשבח: מורות ורבניות, פיזיותרפיסטיות, קלינאיות תקשורת, נשות אברכים, סופרות, רופאות, עורכות דין, עקרות בית ובעלות עסקים, שרובן מנהלות משפחות גדולות.

נשים אלו הן מודל מובהק לחיקוי, במלוא מובן המילה. הן לא מבקשות ללמוד את החומר שבספר מתוך תחושה שמשהו בנישואיהן מקולקל. להפך: הן נשים המצטיינות בתחומים רבים בחייהן, ואם יש מידע זמין שיסייע להן גם לשפר את שלום הבית – הן יעוטו עליו מייד!

למען האמת, אינני סבורה שאני מלמדת כאן משהו חדש. תפקידי רק להנגיש ולהזכיר לנשים חומר קיים, ולתת בידיהן דרכים מעשיות ליישמו. אבל מוכרחים לומר שגם אם חלק מהפתרונות קשים מעט לביצוע, קיבלתי השראה עמוקה מעוצמתן, נחישותן וגבורתן של הנשים שלומדות יחד איתי. זו זכות גדולה בעבורי לצעוד איתן במסע הזה.

הסיפוק הגדול ביותר שלי הוא שנשים רבות (חלקן נשואות כפליים זמן ממוני) מספרות לי שהנישואים שלהן היו מאושרים גם קודם לכן,

אבל החומר שלמדנו יחד העלה את היחסים לרמה אחרת לגמרי. הן מעידות על כך שהתקרבו לבעליהן יותר מאי פעם ככל שאימצו את עצות חז"ל בתחום זה.

נר אחד צריך להדליק נרות רבים

בתקופה שמסרתי בביתי שיעורי 'שלום בית לפי מסורת ישראל' לקבוצות קטנות, משהו הטריד אותי ביותר: איך זה שמידע חיוני כל כך להשגת אושר אינו מגיע לכל אישה נשואה בעולם? הרי כבר למעלה משלושת אלפים שנה שיש לנו בארון הספרים היהודי נוסחה מוכחת ומנצחת לשמחה זוגית יוצאת דופן, ובכל זאת נשים רבות כל כך כלל לא נחשפו אליה! לזוגות רבים עם בעיות בשלום בית פשוט אין מושג כמה אושר וקרבה ממתנים להם ממש בהישג יד.

עד היום איני מצליחה להבין מדוע סוגיית שלום בית, על חשיבותה העצומה, אינה עומדת בראש סדר היום הלאומי שלנו. כל הפתרונות שאנו זקוקות להם כדי להגביר את השלום בבתינו היו ממש מתחת לאף, ובכל זאת אף אחד – שום גורם רבני, קהילתי או לאומי – לא שם אותם במקומם הראוי: בראש סדר העדיפויות.

מציאות זו לא נתנה לי מנוח, ולכן פניתי בעניין זה לרב שמואל קמנצקי, ראש ישיבת פילדלפיה, שתרומתו וההדרכה שסיפק לי בעבודה על הספר לא יסולאו בפז.

"הרב", אמרתי לו, "אני מאמינה שמשימת דורנו היא לעבוד על שלום בית".

"גברת ריטשהיימר, איפה מצאת את המקור לכך?"

"בעצם", עניתי, "קיוויתי שראש הישיבה יהיה המקור שלי לכך..."

שנינו פרצנו בצחוק.

ואז אמרתי: "במדרש ספרי על ספר במדבר כתוב: 'רבי חנינא סגן הכהנים אומר – גדול השלום ששקול כנגד כל מעשה בראשית'. ובספרא על פרשת בחוקותי מובא: 'אם אין שלום, אין כלום!...' מגיד שהשלום שקול כנגד הכול".